

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

124. An consuetudo peccandi sit circumstantia aperienda in confessione?
Et quid, quando consuetudo illa peccandi fuisset ex occasione proxima?
Ex p. 1. t. 7. res. 15.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

ideo deberet quantitas furti significari Sacerdoti interroganti; quia illa deseruiret, vt Confessarius imponat penitentiam secundum grauitatem peccati ex natura intrinseca ipsius; sed in alio casu lapsus antecedens in similia peccata, non est circumstantia, saltem intrinseca, aggrauans peccatum sequens; nec propterea Confessarius debet imponere maiorem penitentiam ratione ipsius: ergo non est eadem ratio vtriusque casus.

5. Secundo, quia reuera, si non debeat confiteri illam circumstantiam furti, non debet illam magis confiteri interroganti, quam lapsus praecedentes. Vnde idem per idem, & eiusdem rationis probatur hoc fundamento: nec est necessarium, vt Sacerdos imponat penitentiam, nisi iuxta speciem peccati, & circumstantias, quas penitens debet confiteri.

6. Itaque existimo non teneri quem confiteri lapsus antecedentes, quamuis vtiliter posset, si vellet. Sed non placet modus eludendi interrogationem per equiuocationem, propter doctrinam quam tradidi in commentariis meis ad tertium de illa materia. Melius esset absolute, & sincere dicere: Pater hoc non spectat ad rem, quicquid sit de hoc, iam spero cum gratia Dei cauere lapsum in posterum. Et certe illae interrogationes non necessariae, sunt valde periculosa, nam si aliquis à puella ingenua & pudibunda, quae aliquando lapsa est, & iterum confitetur nouum lapsum quaereret, an lapsa sit aliàs, periculum esset, quod id non confiteretur, & consequenter, si non posset sine peccato id facere, committeret sacrilegium, quod aliàs non commisisset. Et sanè experientia mihi constat ex nimis rigidis, & indiscretis interrogationibus, quarum plurimae in iuuenibus praesertim Confessariis oriuntur ex curiositate, plura mala euenire, quam si omitterentur, nec iugum huius Sacramenti aliàs ex se difficile est vilo modo aggrauandum vltra necessitatem. Hucusque Pontius vbi supra.

7. Et hanc sententiam tenet nouissimè nominatim contra me Leander de Sacram. tom. 2. tract. 5. disp. 8. §. 7. quæst. 21. vbi quaerit, An saltem teneatur penitens confiteri consuetudinem; si à Confessario de illa interrogetur? & respondet adhuc in hoc casu, non teneri, si aliàs penitens verè sit dispositus. Quia penitens non tenetur (vt vidimus) talem consuetudinem confiteri. Ergo nec Confessarius habet ius ad hoc interrogandum.

8. Sed affirmatiuam sententiam tenet Reuerendissimus Candidus tom. 2. disquisit. 24. art. 23. dub. 48. sic alluens: Consuetudo peccandi est necessario fatenda in confessione, quia etsi non mutet speciem peccatorum, aggrauat tamen notabiliter, tum quia consuetudo peccandi constituit hominem secundum praesentem statum in quodam morali periculo, & facilitate peccandi, & necessarium est vt Confessor hanc consuetudinem sciat, vt de dispositione, & obligatione penitentis certus reddatur; tum quia Confessarius, qui medici, & iudicis vices gerit in Sacramento penitentiae, non cognita consuetudine peccandi, non posset penitenti congrua remedia pro eius salute exhibere.

9. Si verò Confessarius iusta de causa penitentem interroget de consuetudine peccandi, vt penitentis dispositionem intelligat, penitens tenetur consuetudinem explicare, secundum omnium Doctorum sententiam, quia consuetudo peccandi arguit infirmum emendationis propositum. Ita ille. Verùm ego quoad primum eius dictum dissentio per ea, quae alibi adduxi, & me citato ad lucit Leander vbi supra §. 20. libenter tamen eius secundum dictum amplector contra Pontium, & Leandrum vbi supra.

10. Itaque, me citato Agidius Bassæus vir quidem doctus in suis flor. Theol. pract. verb. circumstantia

§. 4. num. 12. sic ait: An consuetudo peccandi, vel circumstantia relapsus sit exprimenda in confessione? affirmant Henriquez, Fagundez, & alij, quando est valde frequens; nam tunc valde aggrauat. Negant Valquez, Suarez, Reginaldus, & alij, nisi quando consuetudo illa peccandi fuisset ex occasione proxima, quam penitens tenetur refecare, vel nisi iusta de causa interrogetur à Confessario: Ratio illorum est, quia circumstantia relapsus non mutat speciem, & non potest afferri ratio per se loquendo, cur penitens obligetur ad huiusmodi circumstantiam explicandam, modo cum debito dolore peccata commissa quoad numerum, & speciem explicet, ac in posterum vitæ emendationem firmiter proponat: Aliàs enim si consuetudinem peccandi tenetur penitens aperire; Idem esset quod obligare illum peccata legitime confessa iterum repetere, quod sanè nullo præcepto induci potest. Quod autem penitens teneatur illam circumstantiam explicare, si à Confessario interrogetur; ratio est, quia Confessarius Medici, & Iudicis vices gerit in hoc Sacramento, & cognita peccandi consuetudine poterit penitenti diuersa remedia exhibere, v.g. peccatum molitici ex consuetudine patienti, frequentes confessiones cum vno, eodemque Confessario bis, aut ter in hebdomada, si opus fuerit, iniungere. Ita Bassæus; cui etiam adde me citato, carissimum Patrem Auerla de Sacrament. penit. q. 10. sect. 10. in fine; & Gesualdum in Theol. mor. tom. 1. tract. 19. c. 3. n. 14.

Dico igitur penitentem (per se loquendo) non teneri hoc explicare, quia consuetudo peccandi non mutat speciem peccati: Imò hoc esset valde onerosum penitenti: Nam sæpè saepius obligaretur ad confitendum iterum peccata aliàs confessa absque rationabili causa; Dixi (per se loquendo) quia quandoque erit expediens; vt videlicet Confessarius percipiat statum penitentis. An sit in periculo recidendi in posterum, & vt possit remedia opportuna, & necessaria illi præstare. Ideoque si à Confessario penitens interrogatus fuerit de consuetudine, debet penitens in casu veritatem aperire, vt illi satisfaciatur: Si verò non interrogetur, hoc explicare non debet nisi quando necesse sit, vt declaret Confessario statum conscientiae suae.

11. Et ita hanc sententiam præter Doctores citatos tenent etiam Pater Tamburinus opusc. de confess. lib. 2. cap. 1. §. 1. n. 6. & Trullench. de Sacram. lib. 4. c. 6. dub. 4. n. 32. Patet igitur ex dictis contra Pontium, nostram sententiam esse magis communem.

RESOL. CXXIV.

An consuetudo peccandi sit circumstantia aperienda in confessione?

Et quid, quando consuetudo illa peccandi fuisset ex occasione proxima? Ex part. 1. tr. 7. Ref. 15.

§. 1. Affirmatiuè respondet Fagundez Præcept. 2. lib. 4. c. 4. num. 7. Henriquez lib. 5. c. 8. num. 2. qui in Glossa, litt. A. citat pro hac sententia D. Antoninum, Tabienam, Rosellam, Syluestrum, Sotum & alios.

2. Sed contrariam sententiam, & meritò docet Bonacina de Sacrament. disput. 5. q. 5. sect. 2. punct. 3. §. 3. diff. 3. num. 22. qui citat Suarez, Reginald. & Zanolam, quibus ego addo Valq. in 3. p. to. 4. q. 91. art. 1. dub. 3. num. 3. nisi, quando consuetudo illa peccandi fuisset ex occasione proxima, quam penitens tenetur refecare: sed, quando fuisset consuetudo, vbi non est hæc occasio; tunc enim non tenetur talem consuetudinem explicare, nisi à Confessario iusta de causa

inter

Sup. hæc consuetudine in duabus Ref. seqq. & hic supra in §. Sed affirmatiuè, à lin. 3

Sup. hoc in Ref. præterita §. Itaque me. & in aliis eius not.

Sup. hoc in Ref. seq. 5. Vnde, ad medium.

Sup. hoc in primis lin. Ref. not. seq. &c.

Que nunc hęc sequetur, & in aliis eius primę annot.

interrogetur, vt illius dispositionem intelligat: quia consuetudo arguit infirmum emendationis propositum. Vide infra in Resol. 55. vbi Sancium contrarium docentem inuenies.

RESOL. CXXV.

An circumstantia recidende sit aliquando confitenda?
Et an Confessarius propter consuetudinem peccandi possit differre absolutionem?
Et an Confessarius habeat ius ad interrogandum de consuetudine peccandi, quia nullo precepto humano induci potest, quod penitens obligetur peccata legitime confessi repetere, quando non interuenit reseruatio, imo licet interueniat reseruatio, non potest penitens obligari ad iterum confitenda peccata?
Et ideo inferitur, quod si penitens probabiliter credat Confessarium non impensurum illi absolutionem, si fuerit consuetudinem peccandi posse, a quiuocatione vtendo, negare consuetudinem.
Et an hoc vltimum procedat, si etiam credat absolutionem se raturum?
Idem est de occasione proxima inehitabili tamen sine magno incommodo, & scandalo; nam in tali casu possit etiam penitens vti a quiuocatione, licet a Confessario de tali occasione interrogetur?
Et notatur non esse denegandam absolutionem habenti consuetudinem iurandi, nec ignorantiam doctrinam Christianam, et si sepe monitus non didicisset, dummodo peniteat de praterito, & proponat de futuro.
Et inferitur peccatorem consuetudinarium in quocumque peccato, dummodo habeat dolorem de peccato, & firmum propositum cauendi de cetero, esse absoluen dum toties, quoties? Ex part. 1. tr. 7. Resol. 55.

Sup. cōtento in primis lin. huius textus supra in Resol. 133. & in aliis eius primę not. Sup. hac doctrina sup. in tr. 4. Resol. 26. 27. & in Resol. 28. & à §. Sed difficultas, & in Resol. 30. & in tr. 6. Resol. 19. in principio.

§. 1. **T**eneri penitentem confiteri consuetudinem peccandi si a Confessario interrogetur docet Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 9. 1. art. 1. dub. 3. Henriquez lib. 5. cap. 8. n. 1. Reginaldus tom. 1. dub. 6. c. 4. n. 133. & nos supra in Resol. 15. docuimus. Et posse Confessarium, etiam per mentem, plus, vel minus, secundum prudentiam differre absolutionem alicui peccato, docet Grassius p. 1. dec. lib. 1. c. 20. num. 14. Idem etiam docet Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 32. scilicet. 2. in fine. Sayrus in clauis regis, lib. 5. cap. 5. num. 3. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 32. n. 45. Toletus lib. 3. c. 18. n. 2. Iterum Suarez de Relig. tom. 2. lib. 3. c. 8. in fine. Reginaldus in praxi, to. 2. lib. 18. n. 87. Villalobos in sum. tom. 1. tractat. 11. difficult. 25. in fin. Delrius in disquis. mag. lib. 1. cap. 5. quest. 4. in fin. Sa verb. absolution. n. 14. Henriquez lib. 4. cap. 24. n. 4. Bañez in 2. 2. q. 2. art. 8. dub. 2. Ledesma in sum. tom. 2. tract. 1. c. 3. post concl. 7. & alij.

2. Non reticebo tamen, (quod est valde notandum, quia nouum,) Ioannem Sancium in suis practi- cis disputacionibus Martini impressis, anno 1524. disp. 9. n. 6. & seq. contrariam sententiam ex multis rationibus docere: & ideo putat. Confessarium ius non habere ad interrogandum de consuetudine peccandi cum neque illud habeat, vt bis eadem peccata quis confiteatur, nec ad afficiendum penitentem pudore, & dedecore, consuetudine peccati cognita: sed debet penitens statim absolui, si vere dolorem habeat de prateritis, ac in posterum vite emendationem firmiter proponat. Probat hanc sententiam autoritate aliquorum Doctorum. Et ratio est: quia, vt supra dictum est, si consuetudinem peccandi teneretur penitens aperire, idem esset, quod obligare illum peccata legitime confessi iterum repetere; quod sane nullo precepto humano induci potest, saltem quando non interuenit reseruatio: imò licet interueniat reseruatio, non posse penitentem obligari ad iterum con-

Sup hoc sup. in r. 5. Resol. 18.

fitenda peccata, docet Vasquez in 3. p. 10. 4. q. 9. 3. art. 1. dub. 6. n. 4. retractans sententiam, quam antea docerat in 9. 9. 1. art. 3. dub. 6. 7. & 8.

3. Deinde penitens, quamuis sit pessima consuetudini addictus, si mentem mutauerit, & occasionem frangere proposuerit in illo non remanet status peccati: ergo illi non est deneganda absolutio: nam, si Confessarius potest in tali casu licite absolueri penitentem, vt ipsimet aduersarij concedunt; ad id tenentur, quia penitens habet semper ius, vt sibi non negetur absolutio, si dignus sit, nisi illi efficiatur de proprio ipsius penitens consensu.

4. Vnde ex his inferi Sancius, quòd si penitens probabiliter credat, Confessarium non impensurum illi absolutionem, si fateretur consuetudinem peccandi, posse a quiuocatione vtendo, negare consuetudinem, vt fiat sensus: Consuetudine careo peccandi, non absolute; sed ad confitendum tibi de presentia. Et hoc etiam procedit, si credat, absolutionem se nacturum cum ad confitenda eadem peccata bis non sit obligatus, nec patiendum pudorem ex consuetudine iam notariendum. Idem dicendum est de occasione proxima, inuitabili tamen, sine magno incommodo, & scandalo: nam in tali casu possit etiam penitens vti a quiuocatione, licet a Confessario de tali occasione interrogetur: nam postea vero propositum, vt si penitens, emendationis, habet penitens ius ad absolutionem: & vt Confessarius recte suo fungatur officio, nihil conducit scire, sine penitens in occasione, vt non dato, quòd illum vitare non potest, eò quòd sine cognoscat occasionem, siue non teneretur Confessarius absolutionem dare. Ergo, &c. Deducitur etiam ex dictis contra Azorium tom. 1. lib. 11. c. 3. q. 4. non esse denegandam absolutionem habenti consuetudinem iurandi; & contra Ledesma in sum. tom. 2. tract. 1. c. 3. post 7. conclus. & alios, ignorantiam doctrinam Christianam, et si sepe admonitus non didicisset, dummodo peniteat de praterito, & proponat de futuro.

5. Putat igitur supradictus Sancius, vir equidem doctissimus, peccatorem consuetudinarium in quocumque peccato, dummodo habeat dolorem de peccatis, & firmum propositum cauendi de cetero, esse absoluen dum toties, quoties, nec posse Confessarium illi beneficium absolutionis denegare; & respondet ad argumentum in contrarium: quod adduci potest, nempe, absolutionem in tali casu differendam esse, vt cauter penitens reddatur ad præcauenda peccata, & propter inueniendum timorem. Hęc omnia desumpta sunt, vt diximus, ex supradicto Sancio: illi illud, & non pigebit: est enim vir acutissimi ingenij: & hæc supradictæ disputaciones, quas nuper edidit, sunt immortalitate dignissima. Vtinam alios ingenij sui fetus in lucem emitteret! Sed an hæc opinio sit tuta in praxi, remitto me iudicio aliorum.

RESOL. CXXVI.

An concubitus viri Christiani cum muliere infidelis, Turca, Indea, hæretica, &c. sit circumstantia in confessione aperienda?

Et quid, si hic casus fuisset ab Episcopo reseruat?
Et an hoc peccatum pertineat ad sacrilegium, quia talis comunicatio est prohibita in honorem Christianissimi ab

Ecclesia? Ex part. 3. tractat. 4. Resol. 137. alias 138.

§. 1. **A**firmatiuam sententiam docent Naldus in part. 1. cap. 3. §. 8. affine est huic. Homobonus de cas. reser. part. 2. cas. 4. sent. 5. Conradus in respons. cas. reser. scient. part. 2. q. 174. Floronus de cas. reser. part. 2. cas. 7. post §. 1. ver. mulieribus abentes, numer. 5. Bellochius de cas. reser. part. 2. q. 1. n. 169. Henriquez lib. 2. de panis cap. 6. n. 3. in glossa littera M. & Sanchez de